

ที่บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

รายงานนี้เป็นการรายงานประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผู้รายงานขอรายงานผลการประเมินซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ
2. วิธีการประเมินโครงการ
3. ผลการประเมิน
 - 3.1 ด้านสภาพแวดล้อมความสอดคล้องวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบาย ของโรงเรียน
 - 3.2 ด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น
 - 3.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรค
 - 3.4 ด้านผลผลิตที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
4. อภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1) เพื่อประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evolution) เกี่ยวกับความสอดคล้องของ วัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของโรงเรียน

2) เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) ของการจัดกิจกรรม เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

3) เพื่อประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ในการดำเนินงาน ได้แก่ ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

4) เพื่อประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เมื่อสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ ของโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) เพื่อประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน และประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

2. วิธีการประเมินโครงการ

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุกต์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ใช้การเก็บข้อมูลโดยเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่

1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้แก่ ข้าราชการครู จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่ธุรการ จำนวน 1 คน และนักการภารโรง จำนวน 1 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่และร่วมขับเคลื่อนโครงการในโรงเรียนธรรมยานประยุกต์ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 คน และปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 คน

1.2 นักเรียน เป็นนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุกต์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 37 คน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 40 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลและรวบรวมข้อมูลในการประเมินโครงการมีลักษณะและรายละเอียดแยกตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน ดังนี้

2.1 ประเมินความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของโรงเรียน ใช้เครื่องมือแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของ ลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 6 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนธรรมยานประยุกต์

2.2 เพื่อประเมินความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้นของการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) จำนวน 33 ข้อ โดยแบ่งตามปัจจัยที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา คือ ด้านเตรียมความพร้อมและคุณภาพการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 12 ข้อ ด้านความเหมาะสมและความเพียงพอของสถานที่ สื่อวัสดุอุปกรณ์ งบประมาณการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ คือ ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 16 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ที่ดำเนินการโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต)

2.3 ประเมินกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 10 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนธรรมยานประยุต

2.4 ประเมินผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อของโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 เป็นแบบสอบถาม 2 ฉบับ คือ

2.4.1 ประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 24 ข้อ โดยแบ่งตามการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตด้วยกิจกรรม 2 มิติ คือ กิจกรรมมิติที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ คือ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต มี 2 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรม SMART CLASS จำนวน 4 ข้อ กิจกรรม SMART KIDS จำนวน 4 ข้อ และกิจกรรมมิติที่ 2 การประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ คือ เป็นการจัดประสบการณ์ในการฝึกปฏิบัติตนตามคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตด้วยการลงมือปฏิบัติจริงของนักเรียน มี 4 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมหนูน้อยรักษารโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ กิจกรรมหนูน้อยร้อยความดี จำนวน 4 ข้อ กิจกรรมธนาคารความดี จำนวน 4 ข้อ และกิจกรรมธนาคารโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุต

2.4.2 ประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนที่มีต่อการต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 15 ข้อ เพื่อเก็บข้อมูลจากประชากรที่เป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุต

3. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อสิ้นสุดการดำเนินการโครงการ ผู้รายงานวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย (μ) และ ส่วนเบี่ยงมาตรฐาน (σ) แปลผลและจัดอันดับ การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติขนาดของผล (Effect Size)

3. ผลการประเมิน

3.1 ด้านสภาพแวดล้อมความสอดคล้องของวัตถุประสงค์โครงการกับนโยบายของโรงเรียน

ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อม ในความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับ นโยบายของโรงเรียน หลังสิ้นสุดโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$) เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51

จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน มีความสอดคล้อง กับนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน ด้านการเสริมสร้างความพึงพอใจของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและ ธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับนโยบายด้านการจัดการเรียน การสอนของโรงเรียน อยู่ในระดับมากขึ้นไป

3.2 ด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก ($\mu=4.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนา ตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51

ความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ด้านเตรียมความพร้อมและคุณภาพการเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา โดยภาพรวมมีความเห็นว่าความเหมาะสมในด้านการเตรียมความพร้อมและคุณภาพ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากขึ้นไป

ความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ด้านความเหมาะสมและความพอเพียงของสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมมีความเห็นว่า ความเหมาะสมในด้านความเหมาะสมและความพอเพียงของสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ

การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากขึ้นไป

ความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ด้านกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมมีความเห็นว่าคุณเหมาะสมในด้านกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากขึ้นไป

3.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ผลการประเมินความก้าวหน้าของดำเนินโครงการ กิจกรรมของโครงการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา หลังสิ้นสุดโครงการ ผลการประเมิน พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 โดยมีความชัดเจนของแผนการดำเนินงานการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา มีการปฏิบัติงานเป็นไปตามขั้นตอนและแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้ และสนับสนุนบุคลากรให้มีความรู้ ความเข้าใจในการดำเนินงานตามขั้นตอนและทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

3.4 ด้านผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อของโครงการ

1. ผลการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน

ผลการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน โดยมีค่าเฉลี่ยผลการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน จากความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หลังสิ้นสุดโครงการ ปีการศึกษา 2564 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และเมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรมและรายข้อ พบว่า ทุกกิจกรรมและทุกข้อมีระดับการประเมินอยู่ในระดับมากขึ้นไป กล่าวคือ กิจกรรม 2 มิติกิจกรรมมิติ 1 การสร้างองค์ความรู้ มี 2 กิจกรรมย่อยคือ กิจกรรม SMART CLASS และกิจกรรม SMART KIDS และกิจกรรมมิติที่ 2 การประยุกต์

องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มี 4 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมหนูน้อยรักษารองเรียน กิจกรรมหนูน้อย ร้อยความดี กิจกรรมธนาคารความดี และกิจกรรมธนาคารโรงเรียน

2. ผลการประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น

2.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น หลังสิ้นสุดโครงการ พบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.51 โดยอันดับ 1 ได้แก่ ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะกับนักเรียน อันดับ 2 ได้แก่ ข้อ 14 การประเมินนักเรียนอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง อันดับ 3 ได้แก่ ข้อ 7 นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง อันดับ 4 ได้แก่ ข้อ 11 นักเรียนได้รับกำลังใจที่ดีหรือคำชื่นชม เมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดีของโรงเรียน อันดับ 5 ได้แก่ ข้อ 15 มีการรายงานผลการเรียนรู้ให้นักเรียน ทราบทุกครั้ง อันดับ 6 ได้แก่ ข้อ 3 กิจกรรม ในชั้นเรียนน่าสนใจ อันดับ 7 ได้แก่ ข้อ 4 นักเรียนสนใจ และร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข อันดับ 8 ได้แก่ ข้อ 8 กิจกรรมในชั้นเรียนมีประโยชน์ ในการปรับใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันดับ 9 ได้แก่ ข้อ 10 นักเรียนปฏิบัติตนตามกฎระเบียบ วินัยของโรงเรียน อันดับ 10 ได้แก่ ข้อ 2 กิจกรรมการเรียนการสอนให้ความสำคัญในคุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริตต่อตนเองและผู้อื่น

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น หลังสิ้นสุดโครงการ พบว่า นักเรียน มีความพึงพอใจต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐาน การประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และพิจารณาเป็นรายข้อ โดยอันดับ 1 ได้แก่ ข้อ 7 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง อันดับ 2 ได้แก่ ข้อ 4 นักเรียนสนใจ และร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข อันดับ 3 ได้แก่ ข้อ 11 นักเรียนได้รับกำลังใจที่ดีหรือ คำชื่นชมเมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดีของโรงเรียน อันดับ 4 ได้แก่ ข้อ 10 นักเรียนปฏิบัติตนตาม กฎระเบียบของโรงเรียน อันดับ 5 ได้แก่ ข้อ 13 นักเรียนรักและภูมิใจในตนเองเมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดี ของสังคม อันดับ 6 ได้แก่ ข้อ 8 กิจกรรมในชั้นเรียนมีประโยชน์ในการปรับใช้ในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น อันดับ 7 ได้แก่ ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะกับนักเรียน อันดับ 8 ได้แก่ ข้อ 9 นักเรียนตักเตือน

เพื่อนและแจ้งครูเมื่อเห็นเพื่อนประพฤติตนไม่ดี อันดับ 9 ได้แก่ ข้อ 3 กิจกรรมในชั้นเรียนน่าสนใจ อันดับ 10 ได้แก่ ข้อ 12 มีกิจกรรมมอบรางวัลเชิดชูเกียรติแก่นักเรียนที่เป็นแบบอย่างนักเรียนที่ดีของโรงเรียน

ผลจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการกับหลังสิ้นสุดโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต พบว่า หลังสิ้นสุดโครงการมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าระหว่างการดำเนินโครงการ

4. อภิปรายผล

จากการศึกษาการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผู้รายงานได้นำมาอภิปรายผลในประเด็นการค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

4.1 ด้านสภาพแวดล้อมด้านความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน

การประเมินสภาพแวดล้อมความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน จากผลการประเมิน พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสภาพแวดล้อมระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน หลังสิ้นสุดโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และในการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนและความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น มีส่วนทำให้นโยบายของโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนสอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนด้านการบริการของโรงเรียนและนโยบายของโรงเรียนด้านการบริหารของโรงเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมาจากการให้บริการที่มีคุณภาพ ภายใต้การบริหารที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การดำเนินโครงการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวิณ เหมือนแสง (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษากับพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร วัตถุประสงค์ของการวิจัย คือ เพื่อทราบพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 86 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 344 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ของโคลเบอร์ก (Kohlberg) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมาก ทั้งในภาพรวมและรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากหาน้อย ดังนี้ หลักการหลบหลีกการลงโทษ หลักการทำตามคำมั่นสัญญา และหลักการยึดอุดมคติสากล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอี่ยมสกุล หมุนลี (2553, บทคัดย่อ) รายงานผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา กองการศึกษา เทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการประเมิน พบว่า 1) ผลการประเมินบริบทของโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนเทศบาลวัดหนองผา พบว่า วัตถุประสงค์ของโครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นโยบายของกองการศึกษาเทศบาลเมืองอุดรดิตถ์ นโยบายของโรงเรียนมีความเหมาะสมกับความต้องการนักเรียน และมีความสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการประเมินปัจจัยเบื้องต้นของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสม/เพียงพอ พบว่า ปัจจัยเบื้องต้นของกิจกรรมทุกกิจกรรมมีความเหมาะสม/ความพอเพียง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม พบว่า มีการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมแสดงออกถึงการมีคุณธรรม จริยธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ และชุมชนมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนวัดหนองผา อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องงานวิจัยของ สุรรัตน์ พัฒนเจริญ (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการตามรูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam, et al, 1971) ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินโครงการ ผลผลิต และผลกระทบของโครงการ โดยมีผลการประเมินสรุปได้

ดังนี้ 1) ผลการประเมินบริบท ระยะก่อนดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน รองลงมา คือ โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียน

2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ระยะก่อนดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการสรรหาคณากรในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติของบุคลากรผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการดำเนินงาน 3) ผลการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการระยะระหว่างดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา และด้านการติดตามและประเมินผลตามลำดับ 4) ผลการประเมินผลผลิตพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร ระยะหลังสิ้นสุดดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความมีวินัย และเอื้ออาทรผู้อื่น และความกตัญญูทักท้วงที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา คือ ใฝ่เรียนรู้และยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตระหนักรู้คุณค่าร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 5) ผลการประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการระยะหลังสิ้นสุดดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัด พบว่า ผลการดำเนินงานโครงการช่วยส่งเสริมบทบาทของโรงเรียนด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผลการดำเนินงานโครงการช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น รองลงมา คือ การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหารโรงเรียนและความร่วมมือของคณะครูในการดำเนินงานโครงการ

4.2 ด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น

ผลการประเมินด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ด้านความเหมาะสม และความเพียงพอของสถานที่ สื่อ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลในสถานศึกษา และด้านกิจกรรมการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.48$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร ชุตินาสกุล (2553, บทคัดย่อ) รายงานการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ผลการประเมิน พบว่า ผลการประเมินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ ผลการดำเนินการด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ด้านปัจจัยเบื้องต้น (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการดำเนินกิจกรรมตามโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน ผลการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังสิ้นสุดโครงการ โดยนักเรียนของโรงเรียนวัดน้อยนพคุณผ่านการสอบธรรมศึกษาเอก โท ตรี จำนวนมาก และได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขันกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การประเมินคุณภาพภายนอกศึกษารอบสามได้รับการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ถึง 11 ตำบลขึ้น และโดยเฉพาะตำบลขึ้นด้านคุณธรรม ได้รับผลการประเมินคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก และได้นำออกเผยแพร่ไปยังผู้บริหารโรงเรียนอื่นและผู้สนใจจนเป็นที่ยอมรับ โดยมีผลการประเมินระดับความคิดเห็นของผู้บริหารที่มีต่อรายงานผลการประเมินโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ ($\mu = 4.70, \sigma = 0.46$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Plomp et al (1992) ได้ทำการตรวจสอบในโครงการพัฒนาการศึกษา : การพัฒนาระบบ การตรวจสอบโดยใช้การประเมินโครงการเชิงระบบมาตรวจสอบการพัฒนาการศึกษา โดยการตรวจสอบในด้านการศึกษามุ่งเน้นไปที่การตรวจสอบของระบบการศึกษาระดับที่แตกต่างกัน แนวคิดของการตรวจสอบการประเมินของผู้วิจัยและคณะได้ตรวจสอบปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการประเมิน จะถูกตรวจสอบความเหมาะสม ซึ่งได้แก่ การตรวจสอบปัจจัยนำเข้า คือ ทรัพยากรมนุษย์และสภาพทางกายภาพในโครงการเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการเป็นมาตรฐานที่กำหนดไว้ล่วงหน้า การตรวจสอบกระบวนการประเมิน เช่น กระบวนการประเมินระบบกระจายหนังสือเรียนที่ใช้ในโรงเรียน การตรวจการมีส่วนร่วมของครูในการบริการ การฝึกอบรมที่ได้วางแผนไว้ ตรวจสอบผลผลิต เช่น การตรวจสอบประสิทธิภาพการทำงาน นักเรียนได้เข้าใจเนื้อหาของหนังสือเรียน รายงานครูเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่อการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการโครงการควรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนานี้ กระบวนการวางแผนการพัฒนาการดำเนินการ

การใช้และการบำรุงรักษาระบบ การตรวจสอบ นักออกแบบจะต้องมีการเปลี่ยนมุมมองและต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมภายในการเมืองขององค์กร ซึ่งระบบการตรวจสอบที่มีระบบทำให้ระบบมีขนาดเล็กมีความเป็นไปได้และเกี่ยวข้องโดยตรงกับข้อมูลความต้องการของการบริหารจัดการโครงการ

4.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ผลการประเมินด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จากผลการประเมินพบว่า ความเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.37$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 ด้วยมีการกำหนดแผนการดำเนินงาน แนวทาง และการวางแผนในการปฏิบัติกิจกรรมในโครงการได้ดำเนินการอย่างชัดเจน ประกอบกับได้ดำเนินการส่งเสริมบุคลากรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัลยา กุระธรรม (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง รายงานผลการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดราชบุรุษเจริญศรีทวารวดี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการประเมิน พบว่า การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดราชบุรุษเจริญศรีทวารวดี ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนวัดราชบุรุษเจริญศรีทวารวดี โดยพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริบท ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยป้อน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการ ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ปกครองนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ด้านผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการโรงเรียน

รองผู้อำนวยการโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เขตชมพู (2562 : 224 - 228) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการประเมิน พบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนดงมะไฟวิทยา 1.1) สภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่น ปล่อยให้เด็กเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน กำกับติดตาม ดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับด้านความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียนและไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบแต่ขาดทักษะการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านนักเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมและนักเรียนส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ประกอบด้วย 2.1) การพัฒนาบุคลากร ดำเนินการโดยการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศ ติดตามผล 2.2) กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา (กิจกรรม 5 ส.) กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมภาษาพาเพลิน กิจกรรมคนดีศรีดงมะไฟ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมแต่งกายดีมีวินัย กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมขยันมีประโยชน์ กิจกรรมตาวีเศษ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ความดี 3) ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา พบว่า 3.1) ผลที่เกิดขึ้นกับครู ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการ อยู่ในระดับมากที่สุด 3.2) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยามีพฤติกรรมดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ทั้งสองวงรอบ พบว่า ผู้ร่วมวิจัยและผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียนเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก

4.4 ด้านผลผลิตที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางโครงการ

การประเมินผลผลิตที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 มีผลประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุต จำนวน 40 คน จากความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หลังสิ้นสุดโครงการ นักเรียนมีคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตโดยรวมอยู่ในระดับมากขึ้นไป และพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากขึ้นไป คือ กิจกรรม SMART CLASS กิจกรรม SMART KIDS กิจกรรมหนูน้อยรักโรงเรียน กิจกรรมหนูน้อยร้อยความดี กิจกรรมธนาคารความดี และกิจกรรมธนาคารโรงเรียน โดยมีผลสรุปการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุต พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายกิจกรรม พบว่า กิจกรรมมิติ 1 การสร้างองค์ความรู้ มี 2 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมย่อยที่ 1 กิจกรรม SMART CLASS นักเรียนมีพฤติกรรมด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.62$) ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.54$) ด้านอยู่อย่างพอเพียง และด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.43$) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.41$) ในกิจกรรมย่อยที่ 2 กิจกรรม SMART KIDS นักเรียนมีพฤติกรรมด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.76$) ด้านอยู่อย่างพอเพียงและด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) ด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.41$) ส่วนกิจกรรมมิติที่ 2 การประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มี 4 กิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมย่อยที่ 1 กิจกรรมหนูน้อยรักโรงเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.65$) ด้านซื่อสัตย์สุจริตและด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.62$) ด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) ด้านมีจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.49$) ในกิจกรรมย่อยที่ 2 กิจกรรมหนูน้อยร้อยความดี นักเรียนมีพฤติกรรมด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) ด้านจิตสาธารณะ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$) ด้านมีวินัยและด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.49$) ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) ในกิจกรรมย่อยที่ 3 กิจกรรมธนาคารความดี นักเรียนมีพฤติกรรมด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.89$) ด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.59$) ด้านซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.54$) ด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.35$) และในกิจกรรมย่อยที่ 4 กิจกรรมธนาคารโรงเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมด้านมีวินัย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.59$) ด้านอยู่อย่างพอเพียง มีค่าเฉลี่ย

อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.57$) ด้านชื่อเสียงสุจริต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$) ด้านมีทักษะกระบวนการคิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu=4.46$)

โดยทางโรงเรียนธรรมยานประยุต ได้มีการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียน ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 40 คน โดยความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา หลังสิ้นสุดโครงการในปีการศึกษา 2564 ซึ่งทางโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนด้วยกิจกรรม 2 มิติ คือ กิจกรรมมิติที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ มี 2 กิจกรรมย่อย คือ 1) กิจกรรม SMART CLASS 2) กิจกรรม SMART KIDS และกิจกรรมมิติที่ 2 การประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มี 4 กิจกรรมย่อย คือ 1) กิจกรรมหนุนย่อยรักษ์โรงเรียน 2) กิจกรรมหนุนย่อยร้อยความดี 3) กิจกรรมธนาคารความดี 4) กิจกรรมธนาคารโรงเรียน ซึ่งผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมากขึ้นไป และพิจารณารายกิจกรรม พบว่า ทุกกิจกรรมมีความคิดเห็นอยู่ระดับมากขึ้นไป โดยมีผลสรุปการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุต พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.53$) ถือได้ว่าทุกกิจกรรมมีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนครบทั้ง 5 คุณลักษณะ ดังนี้ กิจกรรมมิติที่ 1 การสร้างองค์ความรู้ มี 2 กิจกรรมย่อย 1) กิจกรรม SMART CLASS เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ได้เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 5 ประการ คือ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ 2) กิจกรรม SMART KIDS เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักการปฏิบัติตนตามคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 5 ประการ ได้เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 5 ประการ คือ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ กิจกรรมมิติที่ 2 การประยุกต์องค์ความรู้สู่การปฏิบัติ มี 4 กิจกรรมย่อย 1) กิจกรรมหนุนย่อยรักษ์โรงเรียน เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 4 ประการ ได้แก่ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะ 2) กิจกรรมหนุนย่อยร้อยความดี เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 5 ประการ ได้แก่ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต อยู่อย่างพอเพียง และมีจิตสาธารณะ 3) กิจกรรมธนาคารความดี เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 4 ประการ ได้แก่ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และอยู่อย่างพอเพียง 4) กิจกรรมธนาคารโรงเรียน เสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต 4 ประการ ได้แก่ มีทักษะกระบวนการคิด มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และอยู่อย่างพอเพียง

จากข้อมูลผลการประเมินข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรม 2 มิติ มีความสอดคล้องการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ในระดับมากที่สุด ซึ่งทางโรงเรียนได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

ไว้อย่างชัดเจน ทำให้นักเรียนโรงเรียนธรรมยานประยุกต์ได้รับการเสริมสร้างพฤติกรรมเชิงบวกอยู่เสมอ ส่งผลให้นักเรียนมีคุณลักษณะโรงเรียนสุจริต อยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนข้อมูลด้านการประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาขึ้น หลังสิ้นสุดโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมิน ผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับสูงสุด ได้แก่ ข้อ 1 กิจกรรมการเรียนรู้เหมาะสมกับนักเรียน ($\mu=4.83$) อันดับรองลงมา คือ ข้อ 14 มีการประเมินนักเรียนอยู่เสมออย่างต่อเนื่อง ($\mu=4.67$) และอันดับที่ 3 คือ ข้อ 7 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ($\mu=4.67$) ส่วนข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น หลังสิ้นสุดโครงการมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้อผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลการพัฒนาตั้งไว้ที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อันดับสูงสุด ได้แก่ ข้อ 7 นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ($\mu=4.65$) อันดับรองลงมา คือ ข้อ 4 นักเรียนสนใจและร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีความสุข ($\mu=4.63$) และอันดับที่ 3 คือ ข้อ 11 นักเรียนได้รับกำลังใจที่ดีหรือคำชื่นชมเมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดีของโรงเรียน ($\mu=4.62$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรื่องแท้ (2556, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 437 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนอย่างหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ด้าน และเมื่อพิจารณาค่าร้อยละสูงสุดของแต่ละด้าน พบว่า 1) ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ คือ กิจกรรมการเข้าแถวเคารพธงชาติ 2) ด้านความซื่อสัตย์ คือ กิจกรรมการอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันศุกร์ทุกสัปดาห์ 3) ด้านความซื่อสัตย์สุจริต คือ กิจกรรมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน 4) ด้านการใฝ่รู้ใฝ่เรียน คือ กิจกรรมการเข้าใช้ห้องสมุด 5) ด้านอยู่อย่างพอเพียง คือ กิจกรรมการออมทรัพย์สำหรับนักเรียนทุกคน 6) ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน คือ กิจกรรมการทำความสะอาดบริเวณรับผิดชอบ 7) ด้านรักความเป็นไทย คือ กิจกรรมการแต่งกายชุดพื้นบ้านในวันศุกร์ และ 8) ด้านมีจิตสาธารณะ คือ กิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน

ร่วมกับชุมชนในวันสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูประโชติ จันทวิมล (นาม จันทโชโต) (2555, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี วัดฤประสงค์ คือ เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และเพื่อเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความมีน้ำใจ ด้านความประหยัด ด้านความขยัน ด้านความมีระเบียบวินัย และด้านความซื่อสัตย์ 2) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ควรได้รับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมด้านนี้เป็นพิเศษ เพราะสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งเต็มไปด้วยการแข่งขันและเร่งรีบจึงทำให้พฤติกรรมของเด็กได้รับอิทธิพลจากสภาพดังกล่าว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระสมุห์อนันต์ อานนโท (ชูปจินดา) (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกปัจจัยการศึกษาออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความเมตตากรุณา ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความเป็นผู้มีระเบียบวินัย และด้านความประหยัด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2554 โดยคณะวิจัยแบ่งขนาดของโรงเรียนเป็น 3 ขนาด คือ 1) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 4 แห่ง 2) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง จำนวน 4 แห่ง และ 3) โรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 4 แห่ง รวมทั้งสิ้น 13 แห่ง มีประชากรจำนวนทั้งหมด 1,570 คน โดยใช้เกณฑ์การวัดขนาดของโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ

1) ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกินห้าร้อยคน 2) ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ห้าร้อยคนถึงหนึ่งพันห้าร้อยคน และ 3) ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่าหนึ่งพันห้าร้อยคน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยการคำนวณหาค่ากลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณของยามานะ (Yamane) ที่ ± 5 แล้วดำเนินการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้จำนวน 312 ตัวอย่าง จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยทั้งหมดมีจำนวน 312 คน โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน 12 โรงเรียน โรงเรียนละ 26 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า ระดับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เขตชมพู (2562 : 224 - 228) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการประเมินพบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนดงมะไฟวิทยา 1.1) สภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่นปล่อยให้เด็กเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่ ทำให้ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอน กำกับ ติดตาม ดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับด้านความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียนและไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ด้านครูผู้สอนพบว่า ครูปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบแต่ขาดทักษะการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านนักเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมและนักเรียนส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ประกอบด้วย 2.1) การพัฒนาบุคลากร ดำเนินการโดย การศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผล 2.2) กิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมโลกสวยด้วยมือเรา (กิจกรรม 5 ส.) กิจกรรมยิ้มไหว้ทักทาย กิจกรรมภาษาพาเพลิน กิจกรรมคนดีศรีดงมะไฟ กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ กิจกรรมแต่งกายดีมีวินัย กิจกรรมนั่งสมาธิ กิจกรรมขะนี้มีประโยชน์ กิจกรรมตาวิเศษ และกิจกรรมร่วมด้วยช่วยกันสร้างสรรค์ความดี 3) ผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา พบว่า 3.1) ผลที่เกิด

ขึ้นกับครู คือ ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มขึ้น ครูมีความพึงพอใจต่อการศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการอยู่ในระดับมากที่สุด (3.2) ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน นักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยามีพฤติกรรมดีขึ้น ผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก และจากการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มผู้ร่วมวิจัยและผู้ปกครองเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยาทั้งสองวงรอบ พบว่าผู้ร่วมวิจัยและผู้ปกครองมีความพึงพอใจพฤติกรรมของนักเรียน เพิ่มขึ้น 0.10 อยู่ในระดับมาก

จากการดำเนินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ของโรงเรียนธรรมยานประยุต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า มีผลการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการทั้งด้านสภาพแวดล้อม ความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน ด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และอุปสรรคของโครงการ และด้านผลผลิตที่ส่งผลกระทบต่อโครงการอยู่ในระดับมากขึ้นไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนธรรมยานประยุต ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนโครงการอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินโครงการมากยิ่งขึ้นต่อไป ได้แก่ 1) สถานศึกษามีนโยบายที่ชัดเจนในการดำเนินโครงการ 2) บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ 3) การดำเนินงานโครงการสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษา ชุมชน และผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน 4) กิจกรรมเหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยพร เรื่องแท้ (2556, บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาบทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 437 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรมแก่นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน อย่างหลากหลายครอบคลุมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้ง 8 ด้าน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรรัตน์ พัฒนเชียร (2556, บทคัดย่อ) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การประเมินโครงการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพิชัยรัตนาคารครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินโครงการตามรูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) สตีฟเฟิลบีม และคณะ (Stufflebeam, et al, 1971) ได้แก่ บริบท ปัจจัย

นำเข้ากระบวนการดำเนินโครงการ ผลผลิต และผลกระทบของโครงการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินจำนวน 354 คน โดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้มาโดยการสุ่มแบบง่าย (Sample Random Sampling) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ปีการศึกษา 2555 เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และหลังสิ้นสุดดำเนินโครงการ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผู้รายงานสร้างและพัฒนาขึ้น ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ฉบับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) และค่าร้อยละ โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลการประเมินสรุปได้ ดังนี้ 1) ผลการประเมินบริบท ระยะก่อนดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน รองลงมา คือ โครงการมีความสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โครงการมีความสอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพและทรัพยากรของโรงเรียน 2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า ระยะก่อนดำเนินการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการสรรหาคณาจารย์ในการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบแต่ละฝ่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ความรู้ ความสามารถ และคุณสมบัติของบุคลากรผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการ ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งบประมาณที่ได้รับจัดสรรเพียงพอต่อการดำเนินงาน 3) ผลการประเมินกระบวนการดำเนินโครงการระยะระหว่างดำเนินการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการวางแผน ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงพัฒนา และด้านการติดตาม และประเมินผลตามลำดับ 4) ผลการประเมินผลผลิตพฤติกรรมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนพิชัยรัตนาคาร ระยะหลังสิ้นสุดดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ทุกตัวชี้วัดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยความมีวินัย และเอื้ออาทรผู้อื่น และความกตัญญูกตเวที มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน รองลงมา คือ ใฝ่เรียนรู้และยอมรับความคิดและวัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่วนตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การตระหนักรู้คุณค่าร่วมอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 5) ผลการประเมินผลกระทบของการดำเนินโครงการ ระยะหลังสิ้นสุดดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวชี้วัด พบว่า ผลการดำเนินงานโครงการช่วยส่งเสริมบทบาทของโรงเรียนด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ผลการดำเนินงานโครงการ

ช่วยเหลือให้การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายตัวชี้วัด พบว่า ตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น รองลงมา คือ การสนับสนุนส่งเสริมของผู้บริหารโรงเรียนและความร่วมมือของคณะครู ในการดำเนินงานโครงการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิทย์ เขตชมพู (2562 : 224 - 228) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการประเมิน พบว่า 1) สภาพและปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนดงมะไฟวิทยา 1.1) สภาพเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน พบว่า สภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนมีฐานะยากจน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่นปล่อยให้เด็กเรียนอยู่กับผู้ปกครองที่ไปไม่ใช่พ่อแม่ ทำให้ไม่มีเวลาอบรม สั่งสอน กำกับ ติดตาม ดูแลนักเรียน ทำให้นักเรียนกลุ่มดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับด้านความประพฤติ ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียนและไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคม 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ด้านครูผู้สอน พบว่า ครูปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบแต่ขาดทักษะการทำงานที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ด้านนักเรียน นักเรียนส่วนหนึ่งยังไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ขาดความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตามกฎกติกาของสังคมและนักเรียน ส่วนหนึ่งไม่ให้ความร่วมมือกับการจัดกิจกรรมเพื่อสาธารณะประโยชน์ 2) แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียนดงมะไฟวิทยา ประกอบด้วย 2.1) การพัฒนาบุคลากร ดำเนินการโดยการศึกษาดูงาน การอบรมเชิงปฏิบัติการ และการนิเทศติดตามผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ Milne et al (2010, Abstract) ได้ทำการประเมินประสิทธิผลการดำเนินโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์อย่างยั่งยืนของออสเตรเลีย เป็นความร่วมมือของรัฐบาลออสเตรเลีย และโรงเรียนคาทอลิก และโรงเรียนภาคเอกชน มีวัตถุประสงค์เพื่อบูรณาการการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม น้ำ มรดก และศิลปะ ของโรงเรียนในออสเตรเลีย ในปี 2010 โดยมุ่งการประสิทธิภาพในการปฏิบัติ (Outcomes) และผลกระทบของโครงการ (Impact) วิธีการประเมิน คือ 1) สัมภาษณ์กับผู้ประสานงานเบื้องต้นของรัฐ 2) การตรวจสอบข้อมูลและเอกสารที่ได้รับจากรัฐบาลออสเตรเลีย และรัฐ และดินแดนของรัฐบาล และ 3) การสัมภาษณ์ในเชิงลึกกับผู้มีส่วนได้เสียโครงการทั่วประเทศ ผลการศึกษา พบว่า มีการทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาการศึกษาและในการจัดการโรงเรียนอย่างยั่งยืน ในหลักสูตรที่บูรณาการของโรงเรียน ผลการประเมิน พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เช่น การรีไซเคิลทรัพยากร การปรับปรุงบริเวณโรงเรียนพลังงานการอนุรักษ์น้ำ และ ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นผลให้ช่วยลดการใช้ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม โรงเรียนส่วนใหญ่

ในโครงการมีการประชุมเพื่อพัฒนาบุคลากร มีการอำนวยความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ มีแผนงานที่ระบุจุดมุ่งหมายชัดเจน โรงเรียนมีการจัดลำดับความสำคัญและวางแผนสำหรับการดำเนินการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลทางสังคมนักเรียนในโรงเรียนจำนวนมากมีส่วนร่วมในการเลือกการวางแผน มีโครงการพัฒนาอย่างยั่งยืนในโรงเรียนและชุมชนของตนเอง ผู้มีส่วนได้เสียบางคนรู้สึกว่าเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของนักเรียน และการพัฒนาการสื่อสารของนักเรียนทำให้การทำงานเป็นทีมและมีทักษะความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังได้ชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวมีผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมของนักเรียน และการพัฒนาความเข้าใจอย่างยั่งยืน และความสัมพันธ์กับความยุติธรรมทางสังคม ซึ่งในบางโรงเรียนผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมใน 42 กิจกรรมเท่านั้น ถึงแม้จะมีหลักฐานเพียงเล็กน้อยที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้นำแนวคิดไปพัฒนาสภาพแวดล้อมที่บ้าน

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

5.1.1 ควรกำหนดเป็นนโยบายเพื่อการขับเคลื่อนโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ในสถานศึกษา เพื่อการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดกับผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม

5.1.2 ควรประสานความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุน และดำเนินโครงการร่วมกัน

5.1.3 ควรกำหนดโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ลงในแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการขับเคลื่อนโครงการ

5.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการประเมินไปใช้

5.2.1 ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) สภาพแวดล้อมด้านความสอดคล้องวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบายของโรงเรียน พบว่า ตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนกับนโยบายของโรงเรียนด้านที่ 1 ด้านการบริหารของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมของโครงการต้องมีการวางระบบการบริหารจัดการให้เป็นระบบ อาทิ การออกแบบกิจกรรมต้องสอดคล้องการเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตที่ต้องการให้เกิดกับนักเรียน มีการดำเนินงาน การกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมในการเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจของข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและ ธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ในการเสริมสร้างคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของ นักเรียนกับนโยบายของโรงเรียนด้านที่ 1 ด้านการบริหารของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ในการบริหารจัดการของโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมที่เหมาะสมกับผู้เรียน กิจกรรมน่าสนใจ ส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้ เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษาและนักเรียนต่อไป

5.2.2 ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ด้านความเหมาะสมของปัจจัยเบื้องต้น ตัวชี้วัดที่ 26 ปรับพื้นฐาน/ จัดกลุ่มผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นในการดำเนินโครงการควรดำเนินการปรับพื้นฐาน ทางด้านองค์ความรู้ตามหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาและแนวทางการดำเนินงานให้กับบุคลากร เพื่อสร้าง ความสำเร็จในการดำเนินโครงการต่อไป

5.2.3 ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ด้านกระบวนการดำเนินงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และ อุปสรรคของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ตัวชี้วัด ที่ 10 การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา แก่ ครู นักเรียน บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรดำเนินการ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลการดำเนินงานที่สะท้อนถึงภาพสำเร็จของการดำเนินงาน รายงาน ความก้าวหน้าและมีการแจ้งปัญหาและอุปสรรคให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบเพื่อเป็นสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการดำเนินโครงการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

5.2.4 ผลการประเมินโครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาล ในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต) ด้านผลผลิตที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

5.2.4.1 ผลการประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตของนักเรียนกิจกรรม SMART KIDS ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนมีวินัยในตนเองต่อการเข้าร่วมกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ในการดำเนินกิจกรรม SMART KIDS ที่เป็นกิจกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติตน ให้เป็นคนมีวินัยต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ควรเพิ่มกระบวนการหรือวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในการจัดการเรียนการสอนในการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านมีวินัยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเข้าใจ ที่เอื้อต่อการปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในการร่วมกิจกรรมของผู้เรียนต่อไป

5.2.4.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ในกิจกรรมหนูน้อยร้อยความดี ตัวชี้วัดที่ 13 นักเรียนรักและภูมิใจในตนเองเมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคม มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการมอบรางวัลเชิดชูเกียรติ/กล่าวชื่นชม และประกาศคุณความดีเพื่อเป็นการกำลังใจผู้เรียนต่อสาธารณชน เพื่อเพิ่มระดับความรักและภูมิใจในตนเองเมื่อปฏิบัติตนเป็นคนดีของสังคมของผู้เรียนให้มีระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ส่วนผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาขึ้น ตัวชี้วัดที่ 15 มีการรายงานผลการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบทุกครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ควรมีการแจ้งหรือรายงานผลการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบเป็นระยะ โดยการกำหนดปฏิทินในการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อกำหนดช่วงเวลาในการแจ้งภาพความสำเร็จให้ผู้เรียนทราบเป็นปัจจุบัน เพื่อเป็นการเสริมแรงใจและเสริมสร้างความรู้สึภาคภูมิใจต่อความสามารถของตน ที่จะส่งผลต่อการยกระดับความพึงพอใจของนักเรียนให้สูงขึ้นต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะในการประเมินครั้งต่อไป

5.3.1 ควรมีการประเมินโครงการทุกภาคเรียนหรือ 2 ครั้ง/ปีการศึกษา เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการดำเนินงานและเกิดเป็นรูปธรรมในการขับเคลื่อนโครงการการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา (โครงการโรงเรียนสุจริต)

5.3.2 ควรมีการประเมินโครงการและประเมินคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตกับผู้เรียน ตั้งแต่อายุ 3 - 12 ปี เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม หรือคุณลักษณะโรงเรียนสุจริตครอบคลุมเด็กทุกช่วงวัย เพื่อเป็นการบ่มเพาะคุณธรรมที่ฝังามให้เกิดแก่เด็กที่เป็นวัยพร้อมรับการเรียนรู้

5.3.3 ควรมีการนำผลการประเมินโครงการมาวิเคราะห์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีคุณภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป